

Okresné kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá
13. ročník, školský rok 2020/21
Testové úlohy pre kategóriu E (7. ročník ZŠ a 2. ročník OG)

Poznámka: otázky monotematickej časti sú označené *

1.* V odpoved'ovom hárku správne doplňte nasledujúci text:

Kráľ prepožičiaval členom svojej družiny časť svojho majetku – územie s osídlením i bez osídlenia. Tento majetok sa nazýva **A** ..., po latinsky **B** Preto celý systém nazývame **C**

2.* Z uvedených výrokov vyberte tri, ktoré necharakterizujú situáciu na začiatku stredoveku v Európe a zapíšte do odpoved'ového hárku iba tri písmená.

- a) Toto obdobie bolo pomerne pokojné a vojny boli výnimočné.
- b) Veľký vplyv v jednotlivých kmeňoch mali družiny kmeňových bojovníkov.
- c) Každý kmeň si žil na svojom území a rešpektoval bez výnimiek územia ostatných kmeňov.
- d) Vojny boli veľmi časté.
- e) Najzdatnejší bojovníci získavali rozhodujúcu moc a stávali sa z nich vládcovia.
- f) Novo získané územia sa stali spoločným vlastníctvom celého kmeňa.

3.* Prečítajte si uvedený text a opravte v ňom štyri chyby. Zvýraznené slová sú správne a nie je možné ich meniť/opravnovať. Do odpoved'ového hárku uveďte chybný údaj a napíšte k nemu aj správne znenie.

*V kresťanskom náboženstve sa postupne začali objavovať rôzne prístupy k viacerým otázkam viery, keď na juhu sa na ne dívali inak ako na východe. Pôvodne jednotná cirkev sa tak v polovici 10. storočia rozdelila na evanjelickú so sídlom v **Ríme** a gréckokatolícku so sídlom v **Konštantínopole**.*

4.* Významnou súčasťou dejín stredovekej Európy boli aj vojenské výpravy, ktorých cieľom bolo oslobodiť Jeruzalem ako miesto zrodu kresťanstva spod nadvlády moslimov.

- a) Pod akým názvom poznáme tieto výpravy?
- b) Kto vyhlasoval a zvolával tieto výpravy?
- c) V ktorých rokoch sa konali (uveďte roky od – do).
- d) Koľko bolo týchto výprav?
- e) Ovládali moslimovia Jeruzalem aj po skončení týchto výprav?

5.* Pozorne si prečítajte si nasledujúce vety a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nie. Správnu možnosť zakrúžkujte v odpoved'ovom hárku.

- a) V stredoveku žila väčšina ľudí v mestách.
- b) Rozšírenie železného pluhu znížilo výnosy pestovaných plodín.
- c) Strava roľníkov v stredoveku bola jednoduchá a jednotvárna.
- d) Stredoveké dediny sa snažili byť sebestačné.
- e) Hlavným zdrojom obživy vtedajších ľudí bolo poľnohospodárstvo.
- f) Domy roľníkov mali zvyčajne niekoľko miestností a veľké okná.

6.* Rozhodnite a do odpoved'ového hárku správne zapíšte iba tri z uvedených slovných spojení, ktoré správne vystihujú mestá Európy v prvých storočiach stredoveku.

Vtedajšie mestá boli ...

... väčšie ako mestá antiky,

... strediskami obchodu a remesiel,

... strediskami hlavne poľnohospodárskej výroby,

... menšie ako mestá antiky,

... nachádzali sa na križovatkách diaľkových ciest,

... postavené na ťažko prístupných kopcoch

7.* Rozvoj medzinárodného obchodu v stredoveku viedol k vzniku, prípadne obnoveniu významu viacerých miest – centier obchodu, pričom zvyčajne šlo o prístavy.

V odpoved'ovom hárku k uvedeným obchodným centráм správne prirad'te štát, v ktorom sa dnes nachádzajú, teda zapíšte iba kombináciu písmena a správneho čísla.

a) Trondheim	1) Lotyšsko
b) Riga	2) Nórsko
c) Novgorod	3) Veľká Británia (Škótsko)
d) Štetín	4) Taliansko
e) Edinburg	5) Rusko
f) Syrakúzy	6) Poľsko

8.* V stredoveku človek necestoval často na dlhšie vzdialenosti. Jednou z výnimiek však boli kresťanské púte. V odpoved'ovom hárku správne zapíšte tri najznámejšie pútnické miesta, kam smerovali pútnici z Európy. Pomôžte si aj začiatočnými písmenami.

9.* Významnú úlohu v šírení kresťanstva, vzdelanosti i nových poznatkov v stredoveku zohrávali mníšske rády. Do odpoved'ového hárku správne zapíšte názvy štyroch z nich, ktoré sa skrývajú v uvedených skomolených slovách:

minikánido, ediktiniben, iškánifrant, rciániciste

10.* Obdobie stredoveku sa spája predovšetkým s dvoma umeleckými štýlmi. Do odpoved'ového hárku správne zapíšte ich názvy. Ktorý z nich bol starší? Ako pomôcku môžete použiť aj priložené fotografie.

11.* Pod pojmom *Storočná vojna* poznáme dlhodobý vojenský konflikt medzi dvoma európskymi mocnosťami. Do odpoved'ového hárku správne zapíšte

- a) mocnosti, ktoré v nej proti sebe bojovali a
- b) roky odkedy dokedy táto vojna trvala.

12.* Do odpoved'ového hárku správne zapíšte dvojice z významných bitiek a udalostí a rokov, kedy k nim došlo. Ktorá udalosť sa spája s Osmanskou ríšou?

a) 955	1) Dobytie Konštantínopolu
b) 1066	2) Vydanie Veľkej listiny slobôd
c) 1215	3) Bitka pri rieke Lech
d) 1453	4) Bitka pri Hastingsse

13. S netradičným menom Dagobert sa môžete stretnúť nielen v kreslených príbehoch z Káčerova, ale aj v súvislosti s panovníkom významnej ríše, ktorá zohrala veľkú úlohu v najstarších dejinách nášho územia. Do odpoved'ového hárku napíšte správne odpovede na nasledujúce otázky.

- a) Aký panovnícky titul mal spomínaný Dagobert?
- b) Ktoej ríši vládol?
- c) Uveďte meno vládcu Slovanov, vrátane našich predkov, ktorý viedol vojny s týmto panovníkom.
- d) Uveďte, kde sa odohrala významná bitka, v ktorej bolo Dagobertovo vojsko Slovanmi porazené (ako pomôcku máte v odpoved'ovom hárku všetky písmená tohto názvu).

14. K uvedeným rokom v odpoved'ovom hárku priradíte meno vládcu, ktorý v tej dobe vládol na našom území. V niektorých prípadoch je potrebné k menu doplniť aj poradové číslo. Mená vládcov sú – Mojmír, Svätopluk, Rastislav, Pribina.

15. V priebehu 10. – 11. storočia sa územie dnešného Slovenska stalo súčasťou tzv. „Kráľovstva sv. Štefana“ (na fotografii je maľba tohto vládcu na gotickom kostole v Plešivci). Správne odpovedzte na súvisiace otázky.

- a) Pod akým iným (zaužívaným) názvom poznáme toto kráľovstvo?
- b) Vládol spomínaný sv. Štefan od začiatku ako kráľ?
- c) Pôvodne sa tento panovník volal inak. Uveďte ako.

16. Arpádovskí králi nesídlili v dnešnej Budapešti, ale v inom významnom meste bližšie k hraniciam so Slovenskom. Uved'te názov tohto mesta, ktoré malo významné slovanské osídlenie ešte pred príchodom Maďarov. Na pripojenej fotografii je ako pomôcka záber na pôvodné kráľovské sídlo, ktoré dnes už slúži inému účelu.

17. Jeden z uhorských kráľov vydal v dvadsiatych rokoch 13. storočia listinu zvanú *Zlatá bula*. Rozhodnite, ktoré z uvedených výrokov viažucich sa k tejto listine sú pravdivé a ktoré nie. Správne odpovede v odpoved'ovom hárku zakrúžkujte.

- a) Zlatú Bulu vydal kráľ Ondrej III.
- b) Listina bola vydaná v roku 1222 proti vôli uhorskej šľachte.
- c) Listina zaručovala šľachte dedičnosť ich majetkov.
- d) Kráľ sa v listine zaviazal, že nebude rozdávať majetky a vysoké úrady v štáte cudzincom.
- e) Listina výrazne posilňovala moc kráľa na úkor šľachty.
- f) Listina dávala šľachte právo postaviť sa kráľovi vojensky, ak nebude dodržiavať jej ustanovenia.

18. K roku 1238 sa viaže vydanie najstarších známych zachovaných mestských práv pre mesto na území Slovenska. Uved'te, pre ktoré mesto boli vydané tieto práva a ktorý kráľ ich vydal, nezabudnite uviesť, ak treba jeho poradové číslo.

19. V rokoch 1239 a 1241 prišli na územie Uhorského kráľovstva vo veľkom počte príslušníci dvoch kočovných národov z východných stepí. V odpoved'ovom hárku uved'te, o ktoré kočovné národy išlo a správne prirad'te k nim nasledovné pojmy:

príchod v mieri, vojenský útok, Batu, rieka Slaná

20. Matúš Čák predstavuje významnú postavu našich dejín, pričom v staršej literatúre bol popisovaný dokonca aj ako vládca Slovenska. Odpovedzte na nasledujúce otázky.

- a) Matúš Čák patril medzi najbohatších a najmocnejších veľmožov v Uhorsku aj vďaka tomu, že zastával najvyššiu funkciu v kráľovstve po kráľovi. Ako sa nazýval nositeľ tejto funkcie?
- b) Uved'te, ktorý kráľ viedol s Matúšom Čákom najdlhšie spory a konflikty.
- c) Ako sa nazýval šľachtický rod, ktorý bol spojencom Matúša Čáka a vlastnil významné majetky na východe Slovenska?
- d) Ktorý hrad na dnešnom západnom Slovensku sa stal centrom jeho panstva?

21. V 14. storočí nastáva významný rozvoj Uhorského kráľovstva aj vďaka schopným panovníkom, ktorí podporovali hospodárstvo a obchod. Významným odvetvím sa stalo baníctvo a ťažba drahých kovov – zlata, striebra a medi. Vytvorte správne dvojice z miest a drahých kovov, ktoré sa tam ťažili.

a) Banská Štiavnica	1) meď a striebro
b) Banská Bystrica	2) zlato a striebro
c) Gelnica	3) predovšetkým meď

22. V odpoved'ovom hárku správne doplňte nasledujúci text:

Žigmund Luxemburský vládol v Uhorsku ... A... rokov a stal sa významným panovníkom aj v európskom meradle. Stal sa aj cisárom Svätej ríše ...B.... národa ...C.... Podporoval rozvoj hospodárstva aj na území Slovenska a známy je aj svojou prestavbou ... D....hradu na reprezentačné sídlo. Na obrázku je detail tohto hradu.

23. Kráľ Matej Korvín okrem podpory hospodárstva a vzdelanosti v Uhorsku viedol aj dosť agresívnu zahraničnú politiku a veľa času strávil vojnami. Z uvedených možností vyberte dve správne, kto bol jeho nepriateľom, a s kým preto aj bojoval.

Ukrajinci, Česi, Chorváti, Taliani, Turci

Autori: doc. PhDr. Adriana Kičková, PhD, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský
Recenzent: Mgr. Barbora Kupuncová
Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2021
Slovenská komisia Dejepisnej olympiády